

6. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 720 с.
7. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Д.В. Приймаченко. – Дніпропетровськ, 2007. – 477 с.
8. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.
9. Про деякі питання, що виникають у судовій практиці при прийнятті до провадження адміністративних судів та розгляді ними адміністративних позовів до судів та суддів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 6 // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 7(107). – С. 10.
10. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.
12. Трудове право : [підручник] / [М.І. Іншин, В.І. Щербина, Д.І. Сіроха та ін.] ; за ред. М.І. Іншина та В.І. Щербини. – Х. : Ніка-Нова, 2012. – 560 с.
13. Философский энциклопедический словарь / редкол. : С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1989. – 815 с.
14. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
15. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с.
16. Яковець І.С. Первинна класифікація засуджених до позбавлення волі та їх розподіл у установи виконання покарань : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / І.С. Яковець. – Х., 2006. – 196 с.

УДК 342.9+355

САУНІН Р.Д.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ В СИСТЕМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАДНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Розглянуто нормативно-правову базу чинного законодавства щодо адміністративних процедур у системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації. На основі аналізу праць учених та норм чинного законодавства розглянуті поняття «адміністративний примус», «адміністративна послуга», «адміністративна процедура», підготовлено підґрунтя для здійснення наукової класифікації адміністративних процедур за певними ознаками. Запропоновано уточнення визначення адміністративної процедури в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації.

Ключові слова: адміністративна процедура, владна компетенція, публічна адміністрація, адміністративний примус, адміністративна послуга.

Рассмотрена нормативно-правовая база действующего законодательства об административных процедурах в системе реализации властной компетенции публичной администрации. На основе анализа работ ученых и норм действующего законодательства рассмотрены понятия «административное принуждение», «административная услуга», «административная процедура», подготовлена основа для осуществления научной классификации административных процедур по определенным признакам. Предложено уточнение определения административной процедуры в системе реализации властной компетенции публичной администрации.

Ключевые слова: административная процедура, властная компетенция, публичная администрация, административное принуждение, административная услуга.

© САУНІН Р.Д. – кандидат юридичних наук, викладач кафедри тактичної підготовки військ факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України (Національна академія внутрішніх справ)

We consider legal framework of current legislation on administrative procedures in system of implementation of ruling competence of public administration. On basis of work of scientists and current legislation considered by concept of «administrative enforcement», «Administrative Services», «administrative procedure», prepared basis for scientific classification of administrative procedures in some sense. It proposed to clarify definition of administrative procedures in system of implementation of ruling competence of public administration.

Key words: *administrative procedure, competence of imperious, public administration, administrative enforcement, administrative services.*

Вступ. Аналіз праць учених, чинних нормативно-правових актів, які визначають адміністративні процедури в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації, свідчить, що наукова класифікація адміністративних процедур у цьому аспекті до цього часу не здійснювалася. Незважаючи на значущість цієї проблеми, у теорії адміністративного права не приділено належної уваги вивченню цього поняття з юридичної точки зору. На практиці це ускладнює встановлення меж застосування цих понять. Всебічна оцінка цього поняття, встановлення його зв'язку із суміжними є одним із актуальних завдань сучасної науки.

Проблематикою адміністративних процедур у системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації займалися вчені різних галузей права, зокрема, В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородин, В.В. Галунько, О.Ю. Дрозд, С.О. Короєд, В.І. Курило, І.С. Окунєв, К.М. Рудой, О.Ф. Скакун, Ю.А. Чеботарьова, Н.В. Янюк та інші. Але незважаючи на значний внесок зазначених учених у вирішення цих та інших наукових проблем, вказані науковці розкривали не адміністративні процедури в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації, а досліджували інші – більш широкі, спеціальні або суміжні актуальні питання.

Постановка завдання. Мета статті – на основі аналізу відповідних нормативно-правових актів, праць учених та інших джерел з'ясувати сутність поняття «адміністративна процедура в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації».

Результати дослідження. Загалом, відповідно до академічного Тлумачного словника української мови процедура – офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь [1].

Згідно з Оксфордським словником процедура – це встановлений або офіційний спосіб зробити щось [2].

На думку деяких науковців, юридичну процедуру варто визначити як самостійний різновид соціальної процедури, що регламентується відповідними процедурними нормами права, має офіційний правовий характер, складається з певної послідовності дій суб'єктів юридичної процедури, в результаті чого досягається певний результат у вигляді зміни правової дійсності [3].

Професор В.В. Галунько вважає, що адміністративна процедура – це встановлений законодавством порядок розгляду і розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ із метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [4].

Одні вчені вважають, що адміністративна процедура – це встановлений законом порядок розгляду та розв'язання індивідуальних адміністративних справ органом виконавчої влади і місцевого самоврядування, який закінчується прийняттям адміністративного акта або укладанням адміністративного договору. Крім цього, ними запропоновано звернути увагу на поділ адміністративної процедури на формальну і неформальну, які відрізняються порядком їх реалізації безвідносно до окремих категорій справ [5, с. 18].

Інші визначають адміністративну процедуру як встановлений адміністративно-процесуальними нормами порядок розгляду та вирішення органами виконавчої влади та місцевого самоврядування індивідуальних адміністративних справ [6, с. 696].

Існує слушна думка, що для позначення порядку прийняття адміністративних актів доцільно застосовувати категорію «адміністративна процедура» як установлений законом (офіційно) порядок розгляду та вирішення адміністративних справ, спрямований на прийняття адміністративного акта або укладання адміністративного договору. Науковці вказують на те, що основними видами адміністративної процедури та адміністративних проваджень є: а) залежно від суб'єкта (порядку) ініціювання провадження: заявне провадження та втручальне провадження; б) залежно від складності провадження: просте (загальне) та складне (формалізоване, формальне, спеціальне) провадження. Тобто, вказують на існування класифікації адміністративних процедур та адміністративних проваджень, але, на жаль, приводять лише види проваджень [7].

Відповідно до проекту Адміністративно-процедурного кодексу України адміністративна процедура – визначений законодавством порядок адміністративного провадження. У свою чергу, адміністративне провадження – сукупність послідовно вчинюваних адміністративним органом процедурних

дій і прийнятих процедурних рішень із розгляду та вирішення адміністративної справи, що завершується прийняттям адміністративного акта і його виконанням [8].

Таким чином, необхідно констатувати, що теоретичні положення щодо правової природи адміністративних процедур розроблені досить ґрунтовно, думки вчених не мають суттєвих розбіжностей щодо цього питання. Але разом із тим ми можемо дійти висновку, що класифікація зазначеної правової матерії потребує додаткового дослідження. В межах нашого дослідження вважаємо за необхідне підкреслити, що адміністративна процедура – це встановлений законодавством порядок діяльності органів публічної адміністрації з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави, а також розгляду і розв'язання індивідуальних адміністративних справ.

Торкнувшись основних аспектів поняття «адміністративна процедура», необхідно дослідити таку правову категорію, як «владна компетенція».

Загалом, відповідно до академічного тлумачного словника української мови, компетенція – коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [1].

Згідно з Оксфордським словником компетенція – юридичні повноваження суду або іншого органу, щоб мати справу з конкретним питанням [9].

В інших словниках можемо знайти й інші визначення – в широкому та вузькому розуміннях. У широкому (як юридичний термін) компетенція – це сукупність юридично встановлених повноважень, прав і обов'язків конкретного органа чи посадової особи; визначає його місце в системі державних органів (органів місцевого самоврядування). Юридичний зміст поняття «компетенція» включає в себе такі елементи: предмети підпорядкування (коло об'єктів, явищ, дій, на які розповсюджуються повноваження); права і обов'язки, повноваження органа чи особи: відповідальність; відповідність поставленим цілям, завданням і функціям. У вузькому розумінні (як категорія публічного права) компетенція – це правовий засіб, який дозволяє визначити роль і місце конкретного суб'єкта в керівному процесі шляхом законодавчого закріплення за ним певного обсягу публічних справ [10].

По відношенню до органів виконавчої влади професор В.В. Галуцько дає таке визначення: компетенція – це певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, які цей орган має вирішувати в процесі практичної діяльності [4, с. 68].

Інші вчені, досліджуючи державну службу, доходять висновку, що в цьому ракурсі компетенція – це повноваження та інші права й обов'язки [11, с. 9].

У свою чергу, професор В.Б. Авер'янов вважає, що публічна адміністрація – це сукупність органів виконавчої влади та органів виконавчого самоврядування, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції [12].

На думку інших учених, публічна адміністрація – це певним чином побудована система органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та інші суб'єкти, наділені адміністративно-управлінськими функціями, які діють із метою забезпечення як інтересів держави, так і інтересів суспільства в цілому [13].

Враховуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що владна компетенція публічної адміністрації – це, зокрема, обов'язки та права органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування (публічної адміністрації).

Для більш ґрунтовного дослідження адміністративної процедури в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації розглянемо такі юридичні поняття, як «адміністративна послуга» й «адміністративний примус». На нашу думку, кожна з цих категорій повинна мати біективне відображення у відповідній адміністративній процедурі.

З одного боку, на думку науковців, адміністративні послуги – це ті публічні (тобто державні та муніципальні) послуги, що надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень [14].

З іншого боку, відповідно до чинного законодавства, адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [15].

На думку професора В.Б. Авер'янова, поняття адміністративного примусу слід визначити, як застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають у їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного (фізичного) та іншого характеру з метою охорони відповідних суспільних відносин шляхом попередження і припинення правопорушень, а також: покарання за їх вчинення [16].

Професор Ю.П. Битяк визначає адміністративний примус як систему засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей із метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у межах закону, забезпечення правопорядку й законності [17].

Професор А.Т. Комзюк робить висновок, що адміністративний примус – це застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають у їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного та іншого характеру з метою охорони суспільних відносин, що виникають у сфері державного управління, шляхом попередження і припинення правопорушень, покарання за їх вчинення [18, с. 11].

Отже, серед учених немає принципових розбіжностей щодо визначення сутності поняття «адміністративного примусу». Зауважимо, що майже всі вони звертають увагу на те, що адміністративний примус застосовується незалежно від волі і бажання підвладного суб'єкта.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищезазначене, ми можемо констатувати:

1) адміністративна процедура в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації – це встановлений законодавством порядок діяльності спеціальних суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави (в основному шляхом застосування адміністративного примусу), а також для розгляду і розв'язання індивідуальних адміністративних справ;

2) адміністративний примус та адміністративна послуга, а, отже, і відповідні їм адміністративні процедури, мають принципові відмінності. Так, процедура надання адміністративних послуг передбачає заяву фізичної або юридичної особи, тобто для її провадження необхідна згода другої сторони. В свою чергу, процедура застосування адміністративного примусу такої згоди не вимагає;

3) вважаємо доцільним запропонувати класифікацію адміністративних процедур у залежності від того, чи необхідна на них згода невідної сторони на: 1) процедури сервісного типу та 2) процедури владного типу.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – 11 т.
2. Procedure. – [Електронний ресурс] / Oxford dictionaries. – Режим доступу: <http://www.oxforddictionaries.com/>. – Назва з екрану.
3. Бажанов В.О. Належна юридична процедура: теоретичні аспекти визначення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 94. – С. 44–46.
4. Адміністративне право України. – Т. 1. – Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галунько, В.І. Курило, С.О. Коросед, О.Ю. Дрозд, І.В. Гіренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванишук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галунька. – Херсон: Д.С. Грін, 2015. – 272 с.
5. Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. – 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.С. Лагода. Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 23 с.
6. Фролов Ю.М. Адміністративні процедури: зміст та особливості / Ю.М. Фролов // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 692–698. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
7. Тимошук В.П. Процедура прийняття адміністративних актів: питання правового регулювання: автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. – 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.П. Тимошук. Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України – К., 2007. – 23 с.
8. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України від 03 грудня 2012 року № 11472. – [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>. – Назва з екрану.
9. Competence. – [Електронний ресурс] / Oxford dictionaries. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/>. – Назва з екрану.
10. Компетенция. – [Електронний ресурс] / Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/> – Назва з екрану.
11. Стець О.М. Адміністративно-правовий статус головного управління державної служби України : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. – 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.М. Стець. Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса. – 2011. – 20 с.
12. Авер'янов В.Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії [Текст] / В.Б. Авер'янов // Право України. – 2003. – № 5. – С. 117–119.
13. Кравцова Т.М. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації / Т.М. Кравцова, А.В. Солонар // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 522–525. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10ktmdpa.pdf>.
14. Виконавча влада в Україні: Організаційно-правові засади: Навч. посіб. / М.І. Ославський. – К., 2008. – 216 с.
15. Закон України від 06 вересня 2012 року 5203-VI «Про адміністративні послуги» : за станом на 01 лютого 2016 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України, 2013. – № 32.

16. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У 2 томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.
17. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
18. Комзюк А.Т. Адміністративний примус у правоохоронній діяльності міліції в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. – 12.00.07 «Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право» / А.Т. Комзюк. – Харків, 2002. – 32 с.

УДК 351.74

СВЯТОКУМ І.О.

ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджується досвід оцінки діяльності поліцейських підрозділів у Великобританії та можливість його застосування в Україні. Особлива увага звертається на діяльність Інспекції у справах поліції у сфері оцінювання діяльності поліцейських підрозділів. Досліджені особливості системи оцінки діяльності поліції у різних частинах держави. За результатами дослідження запропоновано шляхи застосування досвіду Великобританії в Україні (формування спеціалізованих органів оцінки діяльності поліції, використання тематичного підходу при оцінці, застосування планів поліцейської діяльності тощо).

Ключові слова: поліція, Інспекція у справах поліції, оцінювання поліцейської діяльності, план поліцейської діяльності, органи місцевого самоврядування.

В статье исследуется опыт оценки деятельности полицейских подразделений в Великобритании и возможность его применения в Украине. Особое внимание уделяется деятельности Инспекции по делам полиции в сфере оценивания деятельности полицейских подразделений. Исследованы особенности системы оценки деятельности полиции в разных частях государства. По результатам исследования предложены пути применения опыта Великобритании в Украине (формирование специализированных органов оценки деятельности полиции, использование тематического подхода при оценке, применение планов полицейской деятельности и т. д.).

Ключевые слова: полиция, Инспекция по делам полиции, оценка полицейской деятельности, план полицейской деятельности, органы местного самоуправления.

The article deals with experience of assessment of policing in United Kingdom together with possibilities to adapt it in Ukraine. Particular attention is paid to activities of Inspectorate of Constabulary in sphere of police forces assessment. Features of policing assessment in different parts of UK are examined. Based on study, ways to implement British experience in Ukraine were proposed (establishment of a specialized authority for policing assessment, thematic approach to assessment, use of policing plans etc.).

Key words: police, Inspectorate of Constabulary, policing assessment, policing plan, municipal authorities.

Вступ. Реформування органів поліції в Україні зумовлює набуття особливої актуальності створення ефективної системи оцінки їх роботи. Так, Закон України «Про Національну поліцію» прямо встановлює, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [4]. Разом із цим, для прийняття ефективних управлінських рішень необхідними є й інші дані, що обумовлює необхідність формування комплексної та всеохоплюючої

© СВЯТОКУМ І.О. – науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності (Харківський національний університет внутрішніх справ)